

Bai Bang i Vietnam

– vikten av att bygga upp en lokal marknad för bönderna

Bilden hämtad från <http://jonpetterg.blogspot.se/2011/04/bai-bang.html>

Anders Gräns
Frida Magnusson
Jacob Nordgren

Projektarbete 1 • Den internationella skogssektorn- industri, marknad och omvärld

Avancerad nivå • 10 hp • Skogsindustriell ekonomi

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för skogens produkter

Innehållsförteckning

INTRODUKTION.....	2
SYFTE.....	2
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	2
DAGENS LÄGE	3
KORT HISTORISK BAKGRUND	3
SKOGLIG PLANERING I VIETNAM.....	4
LÄRDOMAR FRÅN BAI BANG.....	5
POLICY OCH LAGAR.....	5
LOKAL FÖRANKRING OCH INFLYTANDE FRÅN BÖNDER	5
EN LÅNGSIKTIGT FUNGERANDE MARKNAD FÖR SKOGSRESURSER	6
LÅG NYTTJANDEGRAD AV MARKEN INNAN ETABLERING	7
TRYGGAD LIVSMEDELSFÖRSÖRJNING	7
FRAMTIDA UTMANINGAR.....	7
LÅGA RÅVARUPRISER	7
NYTTJANDE- OCH ÄGANDERÄTTER	8
DISKUSSION MED SLUTSATSER	9
FÖRFATTARNAS REFLEKTIONER.....	9
FAKTORER ATT BEAKTA VID FRAMTIDA INVESTERINGAR.....	10
REFERENSER.....	11

Introduktion

År 1970 lades grunden till ett av de mest udda biståndsprojekt som någonsin företagits i Sveriges regi (Jerve *et al.*, 1999). Projektet företogs i Bai Bang, cirka 100 kilometer utanför Hanoi i norra delarna av Vietnam, se karta 1. Målet med projektet var att bygga ett massa- och pappersbruk som 1977 skulle stå klart för produktion (Jerve *et al.*, 1999). Ur biståndshänsyn var syftet med projektet att höja vietnamesisk levnadsstandard genom att förse Vietnam med möjligheten till att tillgodose det inhemska behovet av papper (Blower *et al.*, 1999). Att etablera ett stort kapitalintensivt industrikomplex i en kommunistisk diktatur där det saknas infrastruktur, utbildad personal och resurser är ett enormt projekt (Blower *et al.*, 1999). Projektet kom att kosta Sverige långt mer än 770 miljoner som det beräknades kosta innan projektet började. Den exakta notan slutade på ca 2.7 miljarder (Jerve *et al.*, 1999; Olsson *et al.*, 2005). Projektet ansågs länge vara ett misslyckande. I dagsläget anses det dock ha bidragit till att öka välbefindandet och förbättra levnadsförhållandena i norra Vietnam (Hallenberg, 2013).

Syfte

Syftet med detta PM är att beskriva vad i utvecklingen som lett till att få konflikter har uppstått samt att diskutera vilka framtida utmaningar som finns för att ett framgångsrikt brukandesystem ska kunna bibehållas.

De slutsatser som dras ligger sedan till grund för faktorer att beakta vid framtida investeringar i området och andra delar av världen, med hänsyn till ekonomiska, sociala och miljöeffekter.

Tillvägagångssätt

För att identifiera situationen kring Bai Bang har källor i form av förhandsgranskade artiklar, rapporter utförda av fristående institut på uppdrag av Sida, samt annat material använts. De publicerade artiklarna är förhandsgranskade och bör hålla en hög reliabilitet. En rapport från SIFI (Hallenberg, 2013) bidrar med en dagsaktuell tillbakablick av läget. Minnesanteckningar från ett ”Runda bords-samtal” med Norén *et al.* (2011) ligger till grund för en stor del av svaren under rubriken ”Framtida utmaningar”. Från samtliga källor har vi försökt skapa oss en egen bild av situationen i Bai Bang, knuten till den aktuella frågeställningen.

Figur 1. Bai Bang ligger cirka tio mil nordväst om Hanoi. Hämtad från www.geschiedenisdc.nl.

Dagens läge

Efter att Sverige lämnade biståndsprojektet drivs massa- och pappersbruket idag av Bai Bang Paper Company, som ägs av Vietnamesiska staten (Blower *et al.*, 1999). Bruket bidrar idag till att skapa 5 509 heltidstjänster i pappersbruket och skogssektorn i distriktet Phong Chau. Phong Chau anses numera vara ett av de rikaste distrikten i en region som annars präglas av fattigdom (Blower *et al.*, 1999). Medellönen hos de som arbetar på bruket är ungefär dubbelt så hög som hos andra stadsanställda i Vietnam (Blower *et al.*, 1999).

I dagsläget producerar bruket runt 100 000 ton papper jämfört med 55 000 ton som var den planerade kapaciteten som nåddes 1996 (SIFI, 2013, i Hallenberg, 2013). Runt 60 % av skogsråvaran kommer från Bai Bang Paper Companys egna skogsprogram, resterande kommer från skogsbönder och andra skogsbolag (Hallenberg, 2013). Försäljningen har på senare år ökat tack vare en ökad efterfrågan av papper på den inhemska marknaden.

Massa- och pappersbruket är idag ett lönsamt företag med hjälp av en tidigare 40 procentig skatt på importerat papper (Blower *et al.*, 1999). 1995 sänktes importskatten till fem procent då Vietnam gick med i ASEAN. Trots sänkningen av importskatten fortsätter bruket att vara lönsamt (Hallenberg, 2013). Eftersom brukets startkapital och uppbyggnadskostnader kommer från bistånd har Bai Bang Paper Company inte lika höga avkastningskrav på sig som ett bruk med privat finansiering. Ett lägre avkastningskrav leder till att möjligheterna för en långvarig finansiell livskraft ökar (Blower *et al.*, 1999).

Massa och pappersbruket är det största företaget i regionen och bidrar positivt till det lokala samhället genom att stimulera ekonomin då de anställda på bruket bor och konsumerar lokalt (Blower *et al.*, 1999). Uppbyggnad av infrastruktur kring bruket bidrar också till att förbättra situationen lokalt genom behovet av skola, sjukhus, elektricitet, vattenförsörjning, vägar och fritidsanläggningar för att tillgodose personalen och brukets behov (Blower *et al.*, 1999).

Kort historisk bakgrund

Vietnam koloniserades av Frankrike på 1880-talet. Landet styrdes av Frankrike fram till 1954 då man störtades av den kommunistiska gerillarörelsen som fick kontroll över de norra delarna medan de södra delarna kontrollerades av nationalistiska grupper stödda av USA. Mellan 1959-1973 pågick ett krig mellan nord och syd, Nordvietnam stödda av Sovjet och Kina och sydvietnameserna stödda av USA. 1975 lämnade USA landet och 1976 enades landet under kommunistiskt styre, landet är ännu i nuläget en kommunistisk enpartistat. Vietnam driver sedan mitten på 80-talet en ekonomisk reformpolitik som kombinerat med utländska investeringar och snabbt ökande utrikeshandel gjort att landet öppnats upp. Sedan mitten på 90-talet har landets tillväxt legat på knappt 8 % per år. Detta har lett till en snabbt minskande fattigdom och ökande medelklass. De ekonomiska klyftorna i landet är påtagliga och många av de som uppgraderats till medelklass kan lätt falla tillbaka i fattigdom. Vietnam brottas med ekonomiska balansproblem vilket syns genom hög inflation, handelsunderskott och försvagad valuta (Regeringen, www, 1, 2013).

Skoglig planering i Vietnam

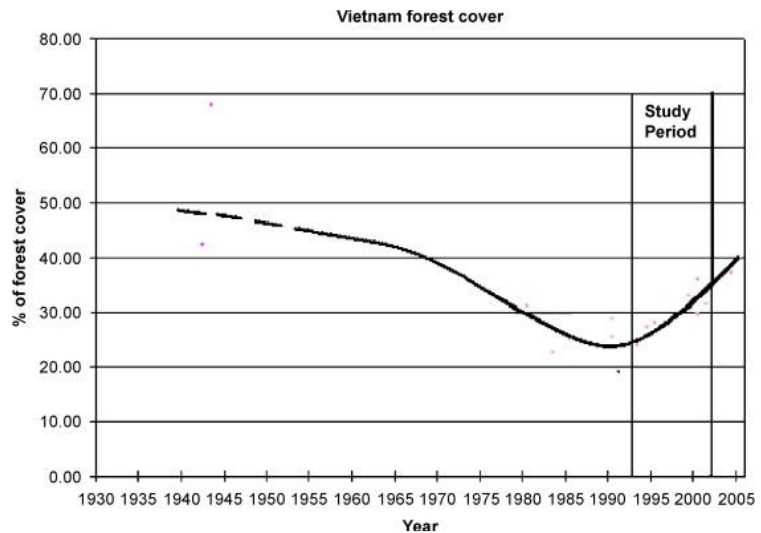
När Vietnam koloniserades under 1800-talet infördes en nationell, skoglig lagstiftning, som ersatte traditionella, lokala rättigheter (Guba, 1983, se Olsson *et al.*, 2005).

Under 1960-talet accelererade exploateringen av skogen, efter att den privata sektorn involverades. Figur 2 visar på förändringen i skogsarealen i Vietnam. Det fanns då inga föreställningar eller idéer om återplantering (Bruenig, E.F., 1996, se Olsson *et al.*, 2005). Den vietnamesiska regeringen, då kommunistiskt styrd, började nationalisera skogsmarken och etablerade ett system av skogsföretag i norra Vietnam.

Skogen blev en statlig egendom, som administrerades av staten för det gemensamma bästa.

I början av 1980-talet modifierades sedan den skogliga kollektiviseringen och den centrala styrningen, genom att kollektiviseringen avskaffades (Warfvinge, 1995, se Olsson *et al.*, 2005). I början av 1990-talet skedde ytterligare förändringar; med en övergång från en centralt styrd sektor med staten som enda aktör, till att flera aktörer och intressenter fick bli delaktiga i skogsindustrin och skogsbruket. Detta kunde innefatta Kooperationer, bönder, entreprenörer och investerare (Fforde och Vyllder, 1996, se Olsson *et al.*, 2005). Återplantering och miljömässiga frågor framkom, samtidigt som avverkningen blev begränsad (Sam och Trung, 2001, se Olsson *et al.*, 2005).

Under 1990-talet och 2000-talet har skogsplaneringen blivit allt mer komplex, med fokus på restaurering, skydd och fattigdomsreducering (Government of Vietnam, 2003, se Olsson *et al.*, 2005).

Figur 2. Förändringar i den nationella skogsarealen i Vietnam (Meyfroidt & Lambin, 2007).

Lärdomar från Bai Bang

Trots kritik och höga kostnader i början är Bai Bang ett exempel på ett lyckat biståndsprojekt enligt Blower *et al.* (1999). Bruket var 1999 finansiellt hållbart, föreningarna var låga, skogsbruket bedrevs hållbart och skapade miljömässiga fördelar. Utbildningsnivån hade höjts för att tillgodose brukets behov av arbetskraft.

Erfarenheter från Bai Bang visar på en rad olika faktorer som har lett till att minimera antalet konflikter under projektets gång (Blower *et al.*, 1999; Hallenberg, 2013). Antalet faktorer som har bidragit till få konflikter är många. Vi har valt att fokusera på de faktorer som den sammanvägda litteraturen pekar på.

Policy och lagar

Doi Moi var en samling ekonomiska reformer som Vietnam beslutade om 1986 som trädde i kraft 1990 (Jerve *et al.*, 1999). Reformerna innebar förändringar i markinnehavet, liberalare prissättning, öppnare handel och valutaväxling samt prestationsbaserat arvode. Doi Moi är en viktig anledning till att bruket och skogsindustrin är uthålligt i längden (Blower *et al.*, 1999).

Bai Bang har i längden hjälpt reformprocessen och det var bra för projektet att reformerna kom. Uthållighet och åtagande har lönat sig i längden. Detta kombinerat med stöd från högsta nivå både i Vietnam och Sverige.

Lokalt ägande är viktigt i biståndsprojekt då detta förmedlar ansvar till mottagarna och placerar biståndsgivare i en mer rådgivande roll. Detta skapar incitament för mottagaren att "hjälpa sig själv" (Blower *et al.*, 1999).

En bidragande faktor till att större konflikter om äganderätt och brukanderätt inte uppstått, är att den utdelning av skogsmark som skedde var en organiserad process där tilldelningen baserades på hushållets intresse och arbetskaper (Sanderwall i Norén, sida 18, bilaga 6). Hellberg (2013) menar att i och med böndernas äganderätt stärktes genom förändringarna i Doi Moi minskades antalet konflikter.

Lokal förankring och inflytande från bönder

Hallenberg (2013) menar att det är viktigt att ge bönderna ansvar för råvaruförsörjning och möjlighet till att välja inriktning på deras verksamhet. Bai Bang var från början ett samarbetsprojekt mellan Vietnam och Sverige (Jerve *et al.*, 1999). Att det var ett samarbetsprojekt och inte ett projekt som bara drevs av SIDA bidrog sannolikt till att underlätta den lokala förankringen.

I början av projektet arbetades det med "communities" för att 1986 övergå till att fokusera på enskilda bönder. Detta har visat sig mer effektivt än att arbeta med större "communities" (Persson i Norén, bilaga 5). Bönderna i Bai Bang tog initiativ till att kombinera skogsplantering med jordbrukssystem för att kunna producera både skogsråvara och jordbruksprodukter för att försörja lokalbefolkning med mat (Hallenberg, 2013). Den ökade effektiviteten på redan existerande mark bidrar till att mindre ny mark måste brytas och lokalbefolkning kan kombinera självförsörjning med skogsbruk. Modellen som introducerades av Bai Bang har bönderna anpassat efter sina egna förutsättningar och behov. I dessa fall kan det ses som att lokalbefolkning själva har fått välja vilka metoder och tekniker

som passar dem bäst samtidigt som bidragsgivarna agerat mer som rådgivare än kontrollanter (Persson i Norén, bilaga 5). Bidragsgivarna presenterade alternativa grödor och fördelarna med snabbt växande grödor visades. Detta skapade ett intresse hos bönderna (Hallenberg, 2013).

De etniska minoriteterna som bor i de skogsbeklädda regionerna har även de tagit del av fördelar som förknippas med Bai Bang. De traditionella levnadssätten i regionen har förändrats från ett mer varierande jordbruk till skogsodling och stabilare jordbruksformer. Omställningen från traditionell markanvändning till en mer modern markanvändning har lett till en ökad välfärd hos de drabbade familjerna (Blower *et al.*, 1999). Enligt Blower *et al.* (1999) finns det inga bevis på att de etniska minoriteterna diskrimineras i området kring Bai Bang. En god hantering av kulturella skillnader och etniska minoriteter sprider välbefinnande och minskar konflikterna (Blower *et al.*, 1999)

En långsiktigt fungerande marknad för skogsresurser

Till en början var det tänkt att bruket skulle tillverka papper och massa bestående av en mix mellan lång och kortfibrig råvara. Tall från plantager skulle stå för den långfibriga råvaran och ett sorts lövträd tillhörande storaxsläktet skulle stå för den kortfibriga råvaran. Innan tallplantagerna var avverkningsmogna planerade man att använda bambu som långfibrig råvara. I början av projektet anlades relativt stora plantager bestående av de kortfibriga trädslagen *Styrax* och *Meangletia glauca* på statligt ägda marker. För att möta behovet av långfibrig råvara anlades provplantager med tall i relativt stor utsträckning. En del av försöken med speciellt *Pinus caribaea* gav goda resultat på försöksstadiet och innan man hunnit utvärdera försöken anlades plantager i stor skala. Dessa plantager var ett stort misslyckande och man tvingades inse att tall inte var lösningen på råvaruproblemet. I början av 1970-talet anlades provytor med *Eucalyptus camaldulensis* och mer storskaliga plantager anlades i början på 80-talet. Man planterade framförallt eukalyptus på degenererade marker tillhörande brukarkollektiv söder om Bai Bang. Man använde bulldozers för att för att preparera marken för plantering och även om tillväxten på dessa kullar var låg förvandlades ändå den karga jorden till någonting som liknade skogsmark. Den låga tillväxten hos eukalyptusen tillsammans med de misslyckade tallplantagerna och leveransproblem med bambun innebar problem för industrins råvaruförsörjning. Detta ledde till försöksplantager på bättre jordar norr om Bai Bang. Tester med *Eucalyptus urophylla* och *Acaia mangium* visade sig mycket lovande och under mitten på 80-talet anlades stora plantager, till en början på bolagsmarker men succesivt även allt mer på kooperativt ägd mark och privat mark (Otterstedt, 2013).

En fungerande marknad där efterfrågan finns och kan mötas är viktigt. Tidigare bistånd har fokuserat på virkesproduktion. Då ingen marknad har skapats har intresset efterhand svalnat (Norén *et al.*, 2011). Bai Bang bidrog till att skapa en väst-influerad marknadsekonomi kring bruket (Jerve *et al.*, 1999). Den stora efterfrågan av skogsråvara som bruket hade tvingade myndigheterna att förändra vissa omständigheter så att virkesleveranser kunde säkerställas (Norén *et al.*, 2011). Vissa omständigheter som förändrades var att marknaden närmade sig en marknadsekonomi och att ett välfungerande bankväsende skapades (Hallenberg, 2013). Enligt Hallenberg (2013) blev resultatet av samarbetet kring Bai Bang att en långsiktigt fungerande marknad för fiber skapades. När marknaden och bankväsendet väl fungerade började bönderna att applicera moderna förvaltningsmetoder (Nylund & Ingemarson, 2007 i Hallenberg, 2013). Ett modernt förvaltningsätt på hushållsnivå är det bästa sättet att nå socio-ekonomiska och miljömässiga fördelar (Hallenberg, 2013). Enligt Blower *et al.* (1999) är det

även viktigt med flexibilitet. Förmågan att anpassa sig till förändringar i prioriteringar och struktur kräver effektiva processer för samarbete på marknaden mellan involverande parter.

Låg nyttjandegrad av marken innan etablering

Trots att landskapet kring Bai Bang förändrats radikalt har det inte blivit något stor opposition mot landförändringen. En trolig anledning är att merparten av befolkningen i närområden påverkats positivt av förändringen och att de olägenheter som uppkommit därför accepterats (Persson i Norén *et al.*, 2011).

Området runt Bai Bang bestod på 80-talet av risfält i de lågt belägna områdena. Mellan risfälten i högre belägna områden var det degraderade områden som inte användes i någon större utsträckning (Persson i Norén *et al.*, 2011). Det var dessa degraderade områden mellan risfälten som planterades med eukalyptus. Mark som ansågs ha ett lågt värde omvandlades till produktiv skogsmark och skapade arbetstillfällen och försörjning för lokalbefolkning. Fördelarna med en förändrad markanvändning övervägde i detta fall nackdelarna. I planteringsprogramen framgick att det inte räckte att arbeta med "skog" utan att arbetet måste täcka markanvändningen i stort (Norén *et al.*, 2011).

Tryggad livsmedelsförsörjning

Det fanns en tryggad livsmedelsförsörjning i Vietnam som var en nödvändighet för att skapa ett intresse av att odla andra grödor än matgrödor. Hallenberg (2013) menar detta då mat är högre prioriterat än pengar.

Framtida utmaningar

Enligt Phuon (2000) se Hallenberg (2013) krävs **mer valfrihet och självständighet** på hushållsnivå för att den skogligen sektorn i Vietnam skall kunna utvecklas ytterligare. Högre utbildningsnivå, teknisk beredskap och ett välfungerande system för varor och tjänster är andra faktorer som kan krävas för att utveckla och förbättra marknaden Schwab (2012) se Hallenberg (2013). Gammal utrustning, låg kvalitet på det producerade papperet och medelstora producenter i Vietnam gör att skogsindustrin i Vietnam kan komma att möta problem med att vara lönsamma på den internationella marknaden (Karsenty, 2006, se Hallenberg, 2013), vilket i sig kan vara ett hot för att ett framgångsrikt brukandesystem skall kunna bibehållas.

Låga råvarupriser

Låga råvarupriser är ett annat hot mot den framtida lokala produktionen (Karsenty, 2006, se Hallenberg, 2013). Om priset för råvarumaterial för massa- och pappersindustrin blir för lågt, kan det hända att bönderna väljer andra grödor som är mer lönsamma. Även Norén (2011) hävdar att låga råvarupriser är ett problem. På lång sikt behöver bönderna få mer betalt för sitt virke. Det måste vara möjligt för dem att sälja sitt virke till priser som gör att det finns en möjlighet till att få investeringar lönsamma. I studier från tre olika platser i norra Vietnam visade det sig att bönderna år 2010 fick 50 % av vad virket betalas för vid industrigrinden (Sandewall *et al.*, 2010). Detta innebär att det finns förutsättningar för bönderna att organisera sig själva och förhandla priser i kooperativ. De kan även försöka att skära ner på antalet mellanhänder och på så sätt få ett högre utpris. Sandewall *et al.* (2010) se Hallenberg (2013)

menar att ytterligare ett hot till fortsatt utveckling kan vara den stora andelen av mellanhänder nära Bai Bang, vilket ytterligare minskar incitamenten för bönderna att vilja återbeskoga mark.

En annan förutsättning för böndernas vilja att odla skog istället för ätbara grödor, är att deras **framtida livsmedelsförsörjning är tryggad**. Saknas livsmedel, väljer bönderna med stor sannolikhet mycket hellre att odla något som går att äta, än något som inte är ätbart, menar Norén (2011).

Det finns också risk för att det i framtiden **kan uppstå konflikter och problem med ursprung i den allokering av land som skett** till enskilda. Allokeringen av land var högst sannolikt inte rättvis, utan det fanns både vinnare och förlorare, vilket kan ligga som en grund till konflikter i framtiden (Persson i Norén *et al.*, 2011).

Nyttjande- och äganderätter

Fördelningen av brukanderätten till marken kan utgöra ett annat framtida problem. Enligt Persson i Norén (2013) tjänade flertalet på utallokeringen under de första tio till femton åren efter landreformerna. Vad som sker idag är dock att skogens värde lett till att de med kontakter och kapital utökar sina marker. Risken finns att denna förändring av fördelningen av land i framtiden kan skapa konflikter. Den struktur som idag finns med mosaiklandskap och monokulturer kan möjligtvis ha positiva miljökonsekvenser (Ohlsson i Norén *et al.*, 2011). En i framtiden förändrad struktur skulle kunna leda till att detta förändras och därmed också utgöra en källa till framtida konflikter.

En grundförutsättning för ett framgångsrikt, småskaligt skogsbruk är en **tryggad nyttjande- eller äganderätt**. Det är viktigt att det i framtiden finns accepterade institutioner som säkerställer detta och ser till att rättigheter och skyldigheter efterlevs. Detta för att skapa en trygghet för bönder att bland annat investera, rätt att överlåta, sköta och skörda (Ohlsson i Norén *et al.*, 2011).

En annan framtida utmaning kan vara **höga anläggningskostnader för plantering** av eukalyptus. Enligt Regeringen (www, 1, 2013) står jordbrukssektorn inklusive fisknäringen för ca 20 % av BNP. Detta samtidigt som hälften av befolkningen jobbar inom sektorn, denna grupp är minskande på grund av urbanisering samt ökande industri- och tjänstesektor. I rundabordsmötet se Norén *et al.* (2011) talas det om att de bönderna som har det bäst ställt gynnas mest av fabriken. Detta genom att de har tid att vänta 15-20 år på avverkningen och dessutom använda avkastningen till att köpa mer mark. Det talas även om att kostnaden för att anlägga en hektar eukalyptus kostar ca 15 000 kronor. År 2012 var Vietnams bruttonationalprodukt 1387 USD per capita (Utrikespolitiska institutet, www, 1, 2013) omräknat 2013-09-04 blir det 9 182 kronor (Euroinvestor, www, 1, 2013). Även om bruttonationalprodukten kan vara missvisande inser man ändå att 15 000 kronor är väldigt mycket pengar i ett land som Vietnam.

Enligt SIFI (Brennan, 2013) **kvarstår fortfarande problem i att främja utveckling i landsbygdsekonomin**. Effekterna av klimatförändringar, försämrad jordkvalitet och kostsamt jordbruk med låg förtjänst komplicerar utvecklingen.

Diskussion med slutsatser

Underlaget i detta PM pekar främst på följande faktorer som en anledning till att få konflikter har uppstått:

- Policy, lagar och ekonomiska reformer. Utdelning av skogsmark skedde i en organiserad process. Lokala bönder kunde genom nyttjande- eller äganderätt få tillgång till marken. Det lokala ägande har "fört över" mer ansvar till bönderna och gett bidragsgivarna en mer rådgivande roll.
- Lokal förankring och inflytande för bönderna. Projektet var ett samarbetsprojekt mellan Vietnam och Sverige, vilket gav en lokal förankring. Bönderna har getts ansvar, råd och incitament för att själv ta många av besluten.
- Att det fanns en långsiktigt fungerande marknad för skogsresurser. Det fanns en marknad för bönderna i området att sälja sin råvara till.
- Lågt nyttjandevärde på skogen innan etableringen. En stor del av marken var redan avverkad och hade troligen lågt nyttjandevärde för den lokala befolkningen, innan återbeskogningsprojekten påbörjades. Fördelarna övervägde troligtvis nackdelarna för den lokala befolkningen.
- Att det fanns en ordnad livsmedelsförsörjning för bönderna. Det primära behovet av mat fanns tillgodosett.

Några grundförutsättningar som krävs för att bibehålla ett framgångsrikt brukandesystem är en tryggad livsmedelsförsörjning och institutioner som säkerställer en tryggad nyttjande- och äganderätt. Andra framtida utmaningar är bland annat:

- Låga råvarupriser, vilket kan minska incitamenten för bönderna att välja att odla till exempel eukalyptus och akacia. Som en del av de låga råvarupriserna kan många mellanhänder och en bristande konkurrenskraft hos Bai Bang vara faktorer som påverkar den framtida marknaden. Även Vietnams skogsindustris konkurrenskraft internationellt kan vara en riskfaktor i framtiden.
- Konflikter förknippande med allokeringen av land och framtida fördelning av ägande- och nyttjanderätt. Konflikter med ursprung från allokeringen kan uppstå och till exempel en mer skev fördelning av marken mellan olika samhällsklasser kan ge upphov till nya konflikter.

Författarnas reflektioner

Utifrån ovanstående slutsatser och det material som presenterats i PM:et har vi gjort ett antal egna reflektioner, som presenteras i kommande stycken:

Vi tror att den låga nyttjandegraden innan återbeskogningen och en möjlighet till nyttjande- eller äganderätt för småbrukare utgör två väldigt viktiga delar i framgången. Genom en relativt låg nyttjandegrad övervägde det positiva med skogsbruket det negativa, jämfört med tillståndet innan återbeskogningen. Att bönderna själva fick möjlighet att bruka och äga har gjort dem delaktiga och till en del av allt, inte bara under den aktiva delen av biståndsprojektet utan även efter. Dock finns det en risk i den förändring av brukanderätterna som sker, kombinerat med en risk för arbetslöshet. Då industri- och tjänstesektorn i Vietnam är på frammarsch och ekonomin växer kan man se det som ett naturligt steg att småbrukarna väljer att sälja sin mark till större markägare i hopp om ett bättre leverne i en annan sektor.

Finns det däremot inte arbete för dessa personer och försäljningen av marken är en kortsiktig lösning av ekonomiska problem kan konflikter skapas av folk som blivit tvingade eller valt att sälja och i framtiden står arbetslösa och utan möjlighet till försörjning.

En annan risk för framtida konflikter tror vi är om fler eller större miljöproblem uppstår, till exempel på grund av förändrad fördelning av ägande- och nyttjanderätten. En skev fördelning av nyttjande- och äganderätt tillsammans med större nackdelar av denna fördelning, torde också ge en större risk för ökade spänningar mellan olika grupper. Rent policymässigt skulle staten delvis kanske kunna förhindra detta genom att försöka nå en ägande- och nyttjanderättsfördelning som "gynnar" både fattigare och rikare bönder.

Till sist kan konstateras att resultat har uppnåtts genom biståndsprojektet, flera källor pekar onekligen på det. Men var brukandesystemet verkligen så framgångsrikt, eller var det en rad olika faktorer som lyckades sammanfalla? Vad hade till exempel hänt med biståndsprojektet om inte de ekonomiska och lagliga reformerna samtidigt skett i Vietnam? Det vore intressant att ha möjlighet att jämföra projektet i Bai Bang med skogsbruket och skogsindustrin i södra Vietnam, liksom till exempel Sydafrika och Sydamerika. Att kunna upprepa ett projekt likt Bai Bang känns ganska osannolikt, men det finns många lärdomar att dra och de olika faktorer som utgjorde helheten kan användas där de är tillämpliga, i olika framtida projekt.

De lärdomar som kan dras av Bai Bang bör också uppmärksammas av andra aktörer som vill bedriva verksamhet i närliggande regioner. Till exempel har Stora Enso etablerat sig i södra Kina. Det har varit vissa tveksamheter med denna etablering. Med den expertis som finns från etableringen av Bai Bang borde Stora Enso ta tillvara på denna för att underlätta etableringen och minska konflikter.

Faktorer att beakta vid framtida investeringar

En viktig faktor att ta hänsyn till vid framtida investeringar är att det redan finns en speciell värdegrund att stå på i området, med anledning av Bai Bang. Projektet har skapat en kultur av att samarbeta med lokalbefolkningen och att ge bönderna frihet att välja. Det är viktigt att fortsätta att ta hänsyn till denna kultur vid framtida investeringar. Dels för att det är ett inarbetat arbetssätt, men också att det föll väl ut i Bai Bang.

Även om det lönsamhetsmässigt finns ett intresse att hålla råvarupriserna nere, är det viktigt att tänka på att råvarupriserna också utgör ett incitament för bönderna att välja att odla till exempel eukalyptus istället för andra grödor. I söder finns större kunskap om olika råvarupriser, vilket också har lett till att råvarupriserna är högre där. Ett sätt att arbeta med CSR, som för den egna, kortsiktiga lönsamheten kan vara negativ, är att öka informationsspridningen och minska informationsasymmetrin så att bönderna får större kunskap och möjlighet att jämföra olika salupriser. Detta kan säkerställa att de fortsätter ha incitament att odla till exempel eukalyptus och att vi förhoppningsvis till större grad säkerställer vårt behov av råvara.

Ytterligare en CSR-satsning kan vara att stödja utbildnings- och forskningsinsatser. En punktinriktad satsning kan inte påverka den generella nivån, men ändå kanske bidra till ett litet bidrag till en höjning av utbildningsnivån. En höjning av utbildningsnivån bör vara viktigt för att Vietnam som land i framtiden skall kunna ha konkurrensfördelar, även inom skogsindustrin.

Referenser

Litteratur och publikationer

Blower, N., Minh Hang, N., Jamieson, A., McCarty, A., Pearce, D., Quang Hoan, P., Quirke, D., Quoc, N., Thomas, M., Thi Binh, D., Van Hoa, H., Warner, B. & Vincent, D. (1999). *Paper, prices and politics: an evaluation of the Swedish support to the Bai Bang project in Vietnam*. Stockholm: Sida.

Hallenberg, M. (2013). *Lessons learned from the development in Bai Bang - A summary of historical successes, setbacks and future challenges*. Stockholm: Secretariat for International Forestry Issues.

Jerve, A-M., Nørlund, I., Thanh Ha, N. & Suhrke, A. (1999). *A leap of faith: a story of Swedish aid and paper production in Vietnam - the Bai Bang project, 1969-1996*. Stockholm: Sida.

Meyfroidt, P. & Lambin E-F. (2007). The causes of reforestation in Vietnam, *Land use policy*, vol:25, iss:2.

Norén, S., Persson, R., Ohlsson., B m.fl. (2011). *Minnesanteckningar från Rundabordsmöte om Bai Bang-projektet och skogsbistånd i Vietnam*

Ohlsson, B., Sandewall, M., Sandewall, R. K. & Phon, N. H. (2005). *Government plans and farmers intentions: A study of land use planning in Vietnam*, *Ambio*, vol: 34, no:3.

Otterstedt, P. (2013). *The historical background in Bai Bang*. I: Ingermansson, F. (red), SIFI strengthens Sweden's commitment in international forestry issues. s 5-6. No. 11.

Brennan, E & Wiersma, J (2013). *Landconflict in Vietnam's rural economy*. I: Ingermansson, F. (red), SIFI strengthens Sweden's commitment in international forestry issues. s 3. No. 11.

Internet

Regeringen, www.regeringen.se

1. *Asien och Ocyanien*, 2013-09-06, <http://www.regeringen.se/sb/d/2520/a/14509>.
[2013-09-06]

Landguiden, Utrikespolitiska institutet, www.landguiden.se

1. *Om landguiden*, 2013-09-06, <http://www.landguiden.se/Om-Landguiden>

Euroinvestor, www.valuta.se

1. *Företagsobligationer*, 2013-09-04,
[http://www.valuta.se/?_utma=57989438.675472153.1378471954.1378471954.1378471954.1&_utmb=57989438.2.10.1378471954&_utmc=57989438&_utmz=57989438.1378471954.1.1.utmcsr=\(direct\)|utmccn=\(direct\)|utmcmd=\(none\)&_utmv=-&_utmh=218986973](http://www.valuta.se/?_utma=57989438.675472153.1378471954.1378471954.1378471954.1&_utmb=57989438.2.10.1378471954&_utmc=57989438&_utmz=57989438.1378471954.1.1.utmcsr=(direct)|utmccn=(direct)|utmcmd=(none)&_utmv=-&_utmh=218986973)